

direction of the efforts of the educational sphere in the contemporary social and cultural situation has been determined. The main directions of modernization of educational theory and practice are considered. The necessity of rethinking the content of this category in the light of the emergence and ideas of a new scientific trend in pedagogical philosophy is shown. Prospective approaches to the implementation of the educational strategy and tactics, which should meet the requirements of the time, are proposed.

Key words: education, education as a value, education as a system, education as a process, education as a result, the philosophy of education, pedagogical philosophy.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2018 р.

Прийнято до друку 01.03.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.

УДК 378:374

Ю. І. Чернецька

ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ І ОСВІТНЬОЇ СФЕР У ПЕДАГОГІЧНОМУ ВНЗ ДО РОБОТИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Однією з важливих сфер професійної діяльності фахівців соціальної сфери є організація дозвілля, тому, підготовка таких працівників передбачає ознайомлення з теоретичними та методичними основами організації вільного часу різних соціальних категорій осіб для здійснення специфічних соціальних і соціально-педагогічних функцій (організаторської, соціально-виховної, профілактичної, превентивної). Згідно державним стандартам такі фахівці мають розуміти особливості організації соціальної роботи у закладах позашкільної сфери як однієї з важливих у духовному розвитку підростаючих поколінь і поступу культури суспільства у цілому. Отже, питання підготовки працівників соціальної і освітньої сфер у педагогічному ВНЗ до роботи в позашкільних закладах є своєчасним та актуальним.

Проблема обумовлюється також і суперечністю між необхідністю насичення позашкільних закладів кваліфікованими фахівцями соціально-культурної сфери й недовільною мотивацією майбутніх фахівців для роботи в цих закладах через соціально-економічну нестабільність, невисоку заробітну платню, відсутність підтримки з боку місцевих державних адміністрацій тощо. Зокрема, така суперечність зумовлюється і зростаючою кількістю тих категорій населення, які потребують соціальної, психолого-педагогічної, матеріальної підтримки; появою в

регіоні нових типів і видів соціальних закладів та служб з особливим, переважно соціально-корекційним і реабілітаційним напрямом роботи; дефіцитом працівників соціально-культурної сфери, які володіють системою спеціальних умінь та знань для розв'язання складних завдань позашкільної освіти. Це зумовлює потребу у підвищенні якості підготовки таких працівників, зокрема, розширення спектра наданих ними послуг у сфері дозвілля.

Останнім часом посилилась увага наукової спільноти в бік особливостей підготовки працівників соціальної та освітньої сфер у педагогічних ВНЗ, зокрема питання специфіки підготовки соціальних працівників в умовах оновлення змісту підготовки соціальних працівників в Україні та трансформації суспільно-культурних процесів вивчено О. Беспалько, З. Кияницею, Г. Олійник, Л. Романовською, С. Харченком [1–3], різноманітні аспекти організації дозвілєвої діяльності, в тому числі в процесі підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери досліджено А. Воловиком, В. Воловиком, Н. Максимовською, Т. Сущенко [5–7], проблема організації соціального середовища у позашкільних закладах досліджена О. Рассказовою [8–9], однак, окреслене питання в аспекті врахування особливостей навчання студентів соціальної роботи у сфері дозвілля вивчено недостатньо. Тож метою статті є аналіз особливостей підготовки педагогічних працівників соціальної та освітньої сфери у педагогічних ВНЗ (на прикладі Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради) для дозвілєвої сфери позашкільних закладів.

Спираючись на дослідження О. Карпенко, процес підготовки фахівців соціальної і освітньої сфер у педагогічному ВНЗ для закладів позашкільної освіти будемо розуміти як процес формування майбутнього фахівця, що володіє інтегративним особистісно-діяльнісним новоутворенням, яке є збалансованим поєднанням знань, умінь і сформованої професійної позиції, і дозволяє фахівцю самостійно і якісно виконувати завдання професійної діяльності в сфері позашкільної освіти [4].

У широкому розумінні такий процес вимагає ґрунтовних знань з психології, соціології, педагогіки, педагогіки дозвілля, професійної педагогіки, медицини, соціального менеджменту та ін.

Метою підготовки фахівців спеціальності «Соціальна робота» і «Соціальна педагогіка» в Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради є озброєння студентів фундаментальними спеціальними умінями та знаннями інноваційного характеру і досвідом їх застосування, стимулювання їх до продукування нових знань для вирішення проблемних соціальних і науково-дослідних завдань соціальної сфери; надання майбутнім фахівцям рівня освіти, який дозволить здійснювати професійну діяльність в соціальній сфері суспільства у відповідності до вимог європейського та державного стандартів вищої освіти.

Досягнення поставленої мети здійснюється шляхом реалізації таких завдань:

- організація навчального процесу за денною (стаціонарною) та заочною (дистанційною) формами навчання;
- визначення форм та засобів здійснення навчально-виховного процесу відповідно до ліцензованої освітньої діяльності;
- здійснення гнучкого й оперативного реагування на кадрові потреби регіону і держави в соціальних працівниках;
- проведення профорієнтаційної і профагітаційної роботи серед потенційних абітурієнтів і студентів-бакалаврів;
- співпраця з закладами освіти, культури, та іншими закладами і службами регіону на підставі укладених угод для забезпечення професійної соціальної практики студентів і наукової роботи викладачів, а також на волонтерських засадах;
- проведення олімпіад та науково-практичних конференцій в закладах освіти регіону, розвиток системи пошуку та залучення обдарованої молоді для навчання молоді в академії;
- посилення безпосереднього зв'язку навчального процесу та студентських наукових досліджень з потребами системи соціального забезпечення регіону, орієнтації навчального процесу на розвиток у студентів творчих здібностей у розв'язанні проблемних навчально-дослідницьких ситуацій, орієнтування в сучасних інформаційних потоках;
- здійснення виховної роботи зі студентами під час навчального процесу та в позанавчальний час, організація та підтримка творчої, мистецької, культурної, соціально цінної благодійної діяльності студентів.

Організація соціального виховання учнів у дозвіллевій сфері це складний етапний процес, який вимагає володіння фахівцями засобами соціально-педагогічного управління, спрямованого на створення у сфері вільного часу умов для повноцінної самореалізації та гармонійного соціального розвитку дітей і молоді. Засвоєння основ курсу «Соціальна робота у сфері дозвілля» забезпечує у майбутньому застосування соціальними працівниками свідомого підходу до організації дозвілля, що базується на найкращих українських дозвіллевих традиціях, поєднаних з новітніми поглядами вчених та практиків на організацію вільного часу підростаючого покоління. Навчальний матеріал скеровує майбутніх соціальних педагогів на реалізацію аксіологічного змісту дозвілля, в основі якого ціннісні орієнтації (національні і загальнолюдські) притаманні народу, його історії, менталітету, здобутки вітчизняної етнопедагогіки, педагогіки дозвілля, теорії соціального виховання.

Пріоритетними у навчанні майбутніх працівників культурно-освітньої і соціальної сфер для позашкільних закладів має бути поглиблене вивчення методик роботи з обдарованими дітьми, організації соціально-педагогічної діяльності у сфері дозвілля, а також практична

підготовка, яка передбачає різні види практик на базі кращих навчальних закладів та установ м. Харкова.

Зазначимо, що практична підготовка для здійснення дозвіллевої діяльності є основою навчально-виховного процесу у КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР, тому постає важливим виділення змістової складової для можливості роботи майбутніх фахівців у закладах позашкільної освіти.

Отже, майбутні працівники соціальної і освітньої сфер ознайомлюються з теоретичними та методичними основами організації вільного часу підростаючого покоління для здійснення специфічних соціально-педагогічних функцій (організаторської, соціально-виховної, профілактичної, превентивної). Згідно державним стандартам такі фахівці має розуміти сутність дозвілля як важливої сфери духовного розвитку людини і поступу культури суспільства у цілому; знати структуру дозвілля та роль дозвіллевої діяльності у процесі соціалізації дітей та молоді.

Організація соціального виховання учнів у дозвіллевій сфері це складний етапний процес, який вимагає володіння фахівцями засобами соціально-педагогічного управління, спрямованого на створення у сфері вільного часу умов для повноцінної самореалізації та гармонійного соціального розвитку дітей і молоді. Засвоєння основ курсу «Соціальна робота у сфері дозвілля» забезпечує у майбутньому застосування фахівцями свідомого підходу до організації дозвілля дітей та молоді, засвоєння знань щодо рівнів, змісту, форм і методів, засобів педагогічної організації дозвілля людини та соціальної групи у контексті їх соціального виховання, що базується на найкращих українських дозвіллевих традиціях, поєднаних з новітніми поглядами вчених та практиків на організацію вільного часу підростаючого покоління.

У процесі вивчення дисципліни «Соціальна робота у сфері дозвілля» вирішуються наступні завдання:

1. Формування у майбутніх соціальних педагогів аксіологічного погляду на дозвілля, розуміння його сутності як важливої соціальної цінності, що забезпечує вільний духовний розвиток людини і поступ культури суспільства;

2. Розвиток у майбутніх фахівців здатності до аналізу, співставлення, порівняння певних соціально-педагогічних явищ сфери дозвілля в їх культурно-історичній ретроспективі;

3. Оволодіння студентами основами системно-структурного наукового підходу для визначення структури дозвілля, місця дозвіллевої діяльності у соціально-педагогічному процесі, її зв'язку із соціальним вихованням особистості;

4. Засвоєння майбутніми соціальними педагогами основ соціально-педагогічного проектування у сфері дозвілля;

5. Формування у студентів критичного мислення, яке дозволяє бачити протиріччя у соціально-педагогічній системі, визначати

проблеми, оцінювати проекти організації дозвілля підростаючого покоління щодо здатності забезпечити розв'язання вказаних проблем.

6. Збагачення досвіду студентів щодо безпосередньої участі, підготовки, організації та проведення різних видів дозвіллевої діяльності різних соціальних категорій.

Враховуючи потужний потенціал суб'єктів надання послуг у позашкільній освіті, зазначимо, що нині до практичної підготовки майбутніх фахівців можна залучити державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади у справах сім'ї та молоді, Центри соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді, громадські організації, об'єднання громадян (рухи, конгреси, асоціації, фонди, спілки), спортивні та культурно-дозвіллеві заклади, освітньо-виховні заклади, державну службу зайнятості та кадрові агенції з працевлаштування, заклади охорони здоров'я та профілактичні заклади, [10, с. 193–199].

Після закінчення навчання за спеціальністю «Соціальна робота», реалізуючи організаційну і рекреаційну функції, поряд із іншими функціями професійної діяльності, випускники мають право працювати в: органах праці та соціального захисту населення; державних службах зайнятості; підрозділах органів виконавчої влади у справах сім'ї та молоді; будинках-інтернатах; центрах професійної орієнтації молоді; позанавчальних закладах, будинках культури, культурно-дозвіллевих та реабілітаційних центрах.

У цілому, розкриваючи особливості підготовки соціальних працівників до роботи у закладах позашкільної освіти, відзначимо, що така підготовка має спрямовуватися на сучасні соціально-культурні потреби суспільства, важливою складовою підготовки майбутніх фахівців є практична рекреаційна діяльність, що в майбутньому сприятиме як укріпленню загальноприйнятих суспільних цінностей, так і позитивній соціалізації різних соціальних категорій в умовах організованого дозвілля.

Перспективи подальших розвідок в контексті представленої проблеми спрямуватимуться в бік дослідження співпраці державних та недержавних організацій з надання культурно-дозвіллевих послуг, вивчення закордонного досвіду здійснення таких послуг.

Список використаної літератури

- 1. Соціальна робота в Україні :** [навч. посібник] / За ред. І. Д. Зверевої, Г. М. Лактіонової. – К. : Науковий світ, 2003 – 238 с.
- 2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери.** – 2-ге видання / За ред. проф. І. Д. Зверевої. – Київ, Симферополь : Універсум, 2013. – 563 с.
- 3. Романовська Л. І.** Система підготовки фахівців з соціальної роботи за кордоном на прикладі розвинених країн / Л. І. Романовська // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки. – 2013. – №3. – С. 57–65.
- 4. Карпенко О. Г.** Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників в умовах

університетської освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Олена Георгіївна Карпенко. – К., 2008. – 480 с. **5. Воловик А.** Педагогіка дозвілля / А. Воловик, В. Воловик. – Х. : ХДАК, 2000. – 350 с. **6. Максимовська Н. О.** Соціально-педагогічна діяльність зі студентською молоддю у сфері дозвілля: анімаційний підхід : монографія / Н. О. Максимовська. – Х. : ХДАК, 2015. – 398 с. **7. Сущенко Т. И.** Основы внешкольной педагогики : пособие для класних керівників, педагогов внешкольных учреждений / Т. И. Сущенко. – Минск : Белорусская наука, 2000. – 221 с. **8. Рассказова О. І.** Соціально-педагогічна система позашкільного закладу як сполучна ланка між освітньою та соціально-культурною сферами / Матеріали Міжнародної конференції «Освіта для майбутнього розвитку». – К., 2002. – С. 92–94. **9. Рассказова О. І.** Соціальне виховання особистості у культурно-дозвіллевій сфері: досвід соціально-педагогічної підготовки фахівців / О. І. Рассказова // Єдність особистісного і соціального факторів у виховному процесі навчального закладу : матеріали міжнародної науково-практичної конференції ПДПУ ім. В. Г. Короленка; кафедра педагогіки. – Полтава, 2004. – С. 112–114. **10. Чернецька Ю. І.** Суб'єкти партнерської взаємодії в процесі ресоціалізації наркозалежних осіб / Ю. І. Чернецька // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол. : Т. І. Сущенко та ін.]. – Запоріжжя : КПУ, 2016. – Вип. 46 (99). – С. 193–199.

Чернецька Ю. І. Підготовка працівників соціальної і освітньої сфер у педагогічному ВНЗ до роботи у позашкільних закладах

В статті розглядаються питання особливостей підготовки фахівців соціальної та освітньої сфер у педагогічних вищих навчальних закладах на прикладі аналізу змістової складової процесу підготовки майбутніх соціальних працівників / соціальних педагогів у Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради для роботи у закладах позашкільної освіти. Представлено завдання щодо організації теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців, проаналізовано потенціал та суб'єктів надання послуг, окреслено поле практичної діяльності майбутніх фахівців позашкільної сфери та місця їх безпосередньої професійної реалізації.

Ключові слова: соціальний працівник, соціальний педагог, процес підготовки майбутніх фахівців, дозвіллева діяльність, позашкільні заклади.

Чернецька Ю. И. Подготовка работников социальной и образовательной сфер в педагогическом ВУЗе к работе во внешкольных учреждениях

В статье рассматриваются вопросы особенностей подготовки специалистов социальной и образовательной сфер в педагогических высших учебных заведениях на примере анализа содержания процесса подготовки будущих социальных работников / социальных педагогов в

Коммунальном учреждении «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета для работы в заведениях внешкольного образования. Представлены задания теоретической и практической подготовки, проанализован потенциал и субъекты социальных услуг, очерчено поле практической деятельности будущих специалистов, а также места их непосредственной профессиональной реализации.

Ключевые слова: социальный работник, социальный педагог, процесс подготовки будущих специалистов, досуговая деятельность, внешкольные учреждения.

Chernetskaya Y. The Social and Educational Workers Training at the Pedagogical University for Working at Out-of-School Institutions

The article examines the specifics of the social and educational specialists training in pedagogical institutions of higher education by analyzing the content of the process of future social workers / social educators preparing at the municipal establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» Kharkiv Regional Council for work at out-of-school institutions. The tasks related to the organization of theoretical and practical training of future specialists regarding the requirements of the social security system of the region are presented. The potential activity and people of services in the social sphere and in the sphere of out-of-school education are analyzed. The content of the course "Social work in the sphere of leisure" is selected for future specialists to work at out-of-school institutions. The field of practical activity of future specialists of out-of-school education and the place of their direct professional realization with the purpose of social and social-pedagogical activity is outlined.

Key words: social worker, social educator, process of future specialists training, leisure activities, out-of-school institutions.

Стаття надійшла до редакції 26.02.2018 р.

Прийнято до друку 01.03.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Рассказова О. І.

УДК 37.091.12.011.3-051:004

І. Г. Шевирьова

**«МЕДІА-СЕРЕДОВИЩЕ» ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ
МЕДІА-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

XXI століття характеризується бурхливим розвитком медіа: Інтернет, кіно, телебачення, соціальні мережі, радіо. Такі засоби